



Bible Châng Thlan: *Deuteronomi 4:8.*

Thlûr Bing Tûrte: *Deuteronomi 4:1–8, 32–35; 12:32; Matthia 5:13–16; 15:1–9.*

THEN 1-NA: ZIRLÂI TLÂNGPUI THLÎRNA

Hnam ropuite ropui chhan chu hlawhtlinna eng emaw an neih avâng te, politics lama thil an tih theih avâng te, an ram leilung avâng te, indonaa an chak thîn avâng te leh, an hausak êm vâng te a ni tlângpui a. Mahse, Israel hnam kha chuan Mosia fakna thu an hriat lâi vêl hian hêngte zînga a enga mah hi an nei lo.

“Hnam ropui dang tu nge awm ve?” tih hian Israel hnam kha leia hnam ropui ber an ni tih a kâwk a. He hnam hi a hmâ chuan bâwih, in leh lo nghet pawh nei lo va thlalêra zin kual vêl mai mai thîn an nih avângin “hnam ropui” han tih chhan tûr an nei lo rêng rêng. Hnam ropui tak an nih chhan chu thil eng emaw tih an neih vâng emaw, tih loh an neih emaw vâng pawh ni lo va. Eng nge an niha an nih loh vâng pawh ni hek lovin, Pathian vâng chauh a ni. Hemi chungchâng hi Prussian Lal Frederick II chanchin khân a sawi fiah viauin a lang. Lal Frederick II chuan ama mi mal doctor chu biain, “Pathian hi a awm ngei a ni tih finfiahna pakhat tal min pe thei em?” tiin a zâwt a. A doctor chuan, “Aw Lalber, Israel-te khu Pathian awm ngeizia a lanna chu a ni” tiin a chhâng a ni âwm e. (For the diverse sources of this anecdote, see Steven Paas, *Christian Zionism Examined*

[Eugene, OR: Resource Publications, 2019].) Mosian ‘hnam ropui tak’ tia Israel-te a sawi mai hi mak kan ti a. An ropui chhan erawh Pathian leh a dân neitute an nih vâng chauh a ni thung.

Zirlâi Thupuite:

Tûn kêr zirlâi hian hemi chungchâng hi luh chilhin, thupui pathum min khelpui dân a. Chûngte chu:

- *Dân hi a tha famkim a ni.* Dânah hian han belhchhah tûr emaw, chhawk then tûr emaw eng mah a awm lo.
- *Dân chu a fîng a ni.* Dân zâwmtu finzia kan hmuh hian, Siamtu finzia kan lo hre thiam thîn.
- *Dân chu a thianghlim a ni.* Israel-te hian Pathian an “vuan” reng a nih loh chuan dânin hamthatna a kente chu an chang thei dân lo va, “hnam ropui” pawh an ni thei hek lo vang.

THEN 2-NA: ZIR ZÂUNA

Mosia dânte hlutna leh thu a neih dânte kan han zir hian, tûn lâi hun atân an la pawimawh zêl em tih pawh kan sawi tel a ngâi dân a. Amaherawhchu, he dân hi mihringte inkâra dâidanna bang siamtu, an zalênna leh tha an tih zâwng pawh zahsak lêm lotu anga kan ngâi a nih chuan, a nih phung kan man thiam thei ngâi lo vang. Israel miten “an LALPA Pathian lam an lo hawi leh a, a thu an pawm” (*Deut. 4:30*) chhan tûr chu “nung dama an awm theihna tûr” leh (*Deut. 4:1*), an lo hlim a, mihring an nihna anga mawhphurhna an neihte an hlen chhuah theihna tûr a nih vâng a ni. Siamtu Pathian chuan dân hmang hian an nun dân tûr a lo hrilh vek tawh a, a chhan pawh Siamtu a nihna angin Israel-te awm dân tûr a hriat chian êm vâng a ni.

Dân Danglam

Dân chu vân atanga lo thleng (*Deut. 4:36*) a nih avângin dân dang zawng zawnge laka danglam bik tûr rênga duan a ni a. Mosian a pêk dân leh an chheh vêla chêng ve hnam dangte

dânte hian inan tlânna lâi eng eng emaw chu nei tho mah se, inan lohna lian tak tak pawh a awm tho bawk. Tûn hnâia zir chianna an neihah chuan, hêng dân pahnihte hian inan lohna langsâr tak tak a lo nei tam mai a. Entîr nân, Babulon mite dânah chuan, rûkrute chu tihhlum tûr an nih lâiin Bible-a kan hmuh dânah erawh chuan lei châwitîr mai a tâwk thung. Mosia dânah chuan mihring thil neih bungrua leh sum leh pâite âiin mihring nunna ngaihhlut a ni zâwk a, mi zawnz zawnz tân dân thuhmun hman vek a ni bawk.

Thil pawimawh tak mai chu, Mosia dân hi chuan Pathian hming a sawi lang ziah thîn a. Chutih lâiin, Bible ram vêla dân an hman thinahte kha chuan, Pathian hming sawi lan a ni ve zen zen lo va, a bul lamah emaw, a tâwp lamah emaw chauh an sawi lam ve hrâm a ni ber. Dân chu mihringten sawi hona an neih rah chhuah emaw, an tihlen emaw a ni lo va. Pathian hnên ata thilthlâwnpêk anga an dawn niin, chung lam ațanga rawn puan chhuah a ni. Bible hian dân pawimawhzia a târ lang Chiang hle a ni.

Bible dânte hi thuneihna nei niin, a ziah chhuahna țawngkam hrim hrim pawh hi hmâsâng Bible ram vêla miten an neih dânte âi kha chuan, a mâwiin a belhchian dâwl êm êm bawk a. Entîr nân, “Tual i that tûr a ni lo” tih leh “I uirê tûr a ni lo” tih te hi lo en ila, a sawi tum a chiangin a fiah țha tâwk hle mai. Pathian dân chu a sawi fiah thiam lama ram țan mai chi a ni lo va. A zâwmtute chauhin a dik leh felzia an hre thiam thîn.

Tûn lâia kan hman dânahnte hi chuan a taka kan tawn *hmâ* hauhin a dikzia kan hre sa tawh thîn a; chutih lâiin Israel-te dânah erawh chuan a hnu-ah a hre hnuhnawh chauh thung. “Kan zâwm ang a, tichuan, kan hre thiam ang” (*Exod. 19:8, author’s translation*). Chutiang chuan, Mosia dân hi dân danglam bik a ni a, dân dang eng maha awm ve lo thil eng eng emaw sawiin, chûngte chu Israel-te khân rinnain an zâwm dâwn a ni.

Mi Zawng Zawng Zawm Tûr Dân

Mosia dân hi Israel hnam thil bik leh finna thuziak anga sawi a ni lo va. Mi zawng zawng tâna siam niin, khawvêl siam a nih tirh, Israel hnam a pian hmâ daiha lo awm tawh a ni: “In awm hmâ, tûn hma lamte chu han chhût ula, leilunga Pathianin mihring a siam achin vân hnuai chhînah, heti anga thil ropui hi a awm ngâiin, hriat a ni ngâi emaw chu?” (*Deut. 4:32*). Mi zawng zawng huam tûra siam a nihzia chu amah dân ngei pawh hian chiang takin a sawi. Chutianga mi zawng zawng zawm tûra sâwmna chu khawvêl siam a nih thu a sawiah pawh hian chiang leh fiah takin a lang a.

Thu Sâwm Pêkah hian thil siam hriat rengna Sabbath chu a lâihâwlah dah a ni. Hetianga a lâi taka chhinchhiaha chhut hi hmâsâng thuthlungahte pawh khân an tih dân a lo ni hrim hrim a. Hei hian Pathian chu Siamtu a ni tih hriatna hi Thu Sâwm Pêkah pawh târ lan niin, thil siam thu sawina ãawngkam sâwmah pawh khân kan hmu baw (“*Pathianin a ti*” tih thu vawi sâwm lâi awmna *Genesis 1 chhiar ang che*). Chutiingin, sa ei thiang leh thiang lo sawina dânte pawh hian Genesis 1-in a sawi kha min hrilh nawn leh baw a. Hêng dânte inziaha Leviticus 11 pawh hian ãawngkam hman kîkâwi dân bik a nei a (*lei chungsa, bawkvâka kal chi, anmahni awm dân tûr ãheuh, etc.*).

Chu bâkah chuan, Leviticus 11:2–8-a sa hming a sawite hi Genesis 1:24–26-a (ni ruk nî) sa hming a sawite nêna inang hle baw. Entîr nân, mihringte siam a nih thu leh, tuia chêng chi sate siam a nih thu hi a inzawm a (*Lev. 11:9–12; Gen. 1:26*), chu chu vân boruaka chêng chi saten zuiin (*Lev. 11:13–23; Gen. 1:26*) chumi zawhah chuan khawmuala chêng chi leh bawkvâka kal chiten a sawi ve leh baw (*Lev. 11:24–43; Gen. 1:26*). A tâwp berah chuan, Leviticus 11-ah hian, Genesis 1:24–26 ang bawkin mihringte leh ransa inlaichîn dân leh mihring leh Pathian inlaichîn dân inzûl thu kan hmu a.

Genesis 1:26-ah chuan mihringte kha ransate chungsa thuneitu ni tûra dah niin, a chhan pawh Pathian anpuia siam an nih vâng

a ni. Chutiang chiah chuan, Leviticus 11-ah pawh hian sa ei thiang leh ei thiang lo thliar hran hna chu mihringte kutah dah niin, mihringte chu Pathian ang bawka thianglim ve tûra phût an ni a: “In thianglim tûr a ni, kei ka thianglim si a” (*Lev. 11:44, 45*) tih ang khân.

A Taka Hman Theih Dân

Khawvêl leh a chhûnga thil awmte siam an nihna nêna inzawm tlat a nih avângin Thu Sâwm Pêka kan hmuh sakhaw dânte leh th̄atna dânte, sa ei thiang leh thiang lo sawina dânte hi mi zawng zawng tâna zawm vek tûr niin, tûn lâi hun atân pawha la ding reng a ni. Chutih lâiin, *serh leh sâng dân* tia kan sawi mai th̄in, tempul rawngbâwlna leh inthâwinatê nêna inzawm dân chi hrang hrangte erawh kha chu zawm a tûl tawh lo thung a.

A chhan pawh an entîrte chu a taka a lo thlen tawh avâng pawimawhna nei tawh lo a ni. Entîr nân, bâwih neih dân tûr chungchâng sawina dân te, thawmh̄naw inbel dân tûr sawina dân te, lei leh dân tûr sawina te, khawpui din leh enkawl dân tûr chungchâng sawina te kha chu zawm a tûl tawh lo va. Kumkhua ding reng tûra duan pawh a ni lo. Thu Sâwm Pêkte leh sa ei thiang leh thiang lo sawina dânte erawh hi chu, serh leh sâng dân emaw, hun eng emaw chhûng b̄ik atâna siam dân emaw a ni vê lo va. Inthâwina thil nêna inzawmna nei a ni miah lo bawk.

Dik taka sawi chuan, serh leh sâng dân ni lo tawh phawt chuan mi tin zawm tûr dân a nihzia a tilang th̄in a. Chutiang a nihzia chu mipat-hmeichhiatna hman dân tûr chungchâng sawina dânah te, hrilsêlna, th̄enawmte nêna inlaich̄in tawmna chungchâng sawina dânah te pawh hian a lang Chiang khawp mai; hêng dânte hian Thu Sâwm Pêka lo awm tawh dânte hi a sawi zauvin, a awmzia a rawn tifiyah a. Chutiang chuan, Israel-te dân hian dân pah̄nih a sawi a: mi zawng zawngin an zawm vek tûr dân leh, a hun leh a chhan azira tuten emaw an zawm b̄ik tûr dân te. Hetianga dân chi h̄nih a awm thu hi Thuthlung Thar lehkh̄abute

pawh hian an rawn sawi ve leh chiah mai a; châng ðhenkhat chuan dân tihbân a ni tawh thu an sawi lâiin, châng ðhenkhat dang chuan an lo sawi mâwi ve thung.

Kristian hmasate kha Juda sakhaw vuan ðhînte niin, Messia lo lan tûr thu lo entîrtu inthâwina dân chi hrang hrangte kha zawm a tûl tawh lo tih hretu ni mah se, Thu Sâwm Pêk erawh hi chu an sawi nêp ngâi hauh lo va; dik takin Isua ngei pawh khân Thu Sâwm Pêk hi chu a châwisâng mai ni lovin, a awmzia pawh zau zâwkin a hrilh fiah ðhîn a nih kha. Hetiang hi sa ei thiang leh thiang lo sawina dânah pawh a ni tho va, tirkhohte khân ring tharte chu “sa rehhlum leh thisen eite bânsan” tûrin an fuih a ni tih kan hria (*Tirh. 15:20; Lev. 17:14*). Hêng zawng zawngte kan thlîr hian, sakhaw nuna dânin pawimawhna a neih hi, Kristiante leh Juda-te tân pawh a la nung reng a ni tih a lang.

THEN 3-NA: NUNA BEL TÛR

Finna Lanna

Deuteronomi 4:6: “Chutichuan, pawm ula, zâwm rawh u; chu tak chu hêng dân zawng zawngte hi hria a, ‘He hnam ropui tak hi mi fîng tak leh thil hre thiam mi tak an ni ngei mai’ titu hnamte mithmuha chuan in finna leh thil hre thiam mi in nihna a ni ang.”

Sawi Ho Tûr leh Ngaihtuah Zui Tûrte: A chûnga châng târ lan aţang khian, Pathian awmpuina i chang a ni tih a lanna eng nge awm ve ang? Miten “mi fîng leh thil hre thiam mi” niin a sawi che em? An sawi lo che a nih chuan, eng vâng nge ni ang? Deuteronomi 6:8-a thutiam hi a taka i lo chan theih nân eng nge i tih ngâi awm? Engtin nge Kristian tam zâwkte ngaih dânah hian finna leh thil hriat thiamna dik tak hi ngaihsân a hlawh lêm lo a ni tih i hrilh fiah ang?

Pathian Lehkhabu Chhiar Dân Tûr

Deuteronomi 4:2 chhiar la.

1. Kristian kohhran pâwl dangten Pathian dâna belhchhah an neihte chu engte nge ni?
2. Chûng an belhchhahte chu eng vâng a belhchhah nge an nih?
3. Keini Seventh-day Adventist-te hian Mosia Dâna awm si lo chîn dan thar leh dân leh hrai eng eng emaw siam chawp kan nei ve tho em? Kan nei a nih chuan, engte nge ni sawi la, chûngte chu a thil tih tûl tak a nih chhan sawi ang che.
4. Deuteronomi 4:2 aţang hian Bible hrilh fiahna atâna thil ţangkâi thei eng nge chhar chhuah theih awm? Eng vângin nge Bible thute hi a chîn chhuaka chhiar tşin a pawimawh? Bible-a eng thute hi nge chhiar kân i châk tşin a (entîr nân, Thuthlung Hlui lehkhate nge Chanchin Tşa bute, Thuhrlute nge Mosia Lehkhabu pangate), eng vâng a châk nge i nih? Bible bu pum pui hi chhiar chhuah vek a tşlna chhan sawi rawh.